

قانون سینومی

(سلسلہ کتب موضوعی قانون در طب ابوعلی سینا)

جلد پانزدہم

اندر شناخت برخی داروہای ترکیبی (۱)

اندر شناخت کلی داروہای ترکیبی، انواع رحما و معجنات

بہ کوشش

میناعطالی و صدراعلامی

زیر نظر

دکتر یوسف بیک بلالپور

سرشناسه	ابن سینا، حسین بن عبدالله، ۳۷۰ - ۴۲۸ ق. Avicenna
عنوان و نام پدیدآور	قانون سینوی/ به کوشش مینا عطایی، صدرا غلامی؛ زیر نظر یوسف بیگ باباپور؛ [به سفارش] دبیرخانه دائمی تدوین دانشنامه تاریخ پزشکی ایران و اسلام، تهران؛ منشور سمیر، ۱۳۹۵
مشخصات نشر	۲۸ ج.
مشخصات ظاهری	سلسله کتب موضوعی قانون در طب ابوعلی سینا/ دبیران علمی مجموعه یوسف بیگ باباپور، مسعود غلامیه.
فروست	دوره: ۲- ۵۱- ۸۳۷۰- ۶۰۰- ۹۷۸
شابک	فیا
وضعیت فهرست نویسی	پزشکی سنتی -- متون قدیمی تا قرن ۱۲
موضوع	Traditional medicine -- Early works to 20 century
موضوع	پزشکی اسلامی -- متون قدیمی تا قرن ۱۲
موضوع	Medicine, Islamic -- Early works to 20th century
شناسه افزوده	عطایی، مینا، ۱۳۶۵ -، گردآورنده
شناسه افزوده	غلامی، صدرا، ۱۳۷۷ -، گردآورنده
شناسه افزوده	بیگ باباپور، یوسف، ۱۳۵۷، beigbabapour, Yousef
شناسه افزوده	غلامیه، مسعود، ۱۳۲۶
شناسه افزوده	دبیرخانه دائمی تدوین دانشنامه تاریخ پزشکی ایران و اسلام
رده بندی کنگره	۱۳۹۵ ق ۱۸ الف ۱۲۸/ RT
رده بندی دیویی	۶۱۰
شماره نا شناسایی ملی	۴۶۱۷۶۷۲

انتشارات شور سمیر

دبیرخانه تدوین دانشنامه تاریخ پزشکی

قانون سینوی

(سلسله کتب موضوعی قانون در طب ابوعلی سینا)

جلد پانزدهم: اندر شناخت برخی داروهای ترکیبی (۱)

اندر شناخت کلی داروهای ترکیبی، انواع، هرها و معجونها

به کوشش: مینا عطایی، صدرا غلامی

زیر نظر: دکتر یوسف بیگ باباپور

ناشر: منشور سمیر

شمارگان: ۵۰۰ نسخه

نوبت چاپ: اول - ۹۶

قیمت: ۱۲۰۰۰۰ ریال

شابک دوره: ۲- ۵۱- ۸۳۷۰- ۶۰۰- ۹۷۸

شابک جلد پانزدهم: ۶- ۹۵- ۸۳۷۰- ۶۰۰- ۹۷۸

حق چاپ: ۱۳۹۶، انتشارات شور سمیر www.manshoorsamir.ir تماس: ۰۶۶۱۷۷۷۱۱۹-۰۶۶۹۴۶۶۵۶

همه حقوق محفوظ است. هرگونه نسخه برداری، اعم از زیراکس و بازتویسی، ذخیره کامپیوتری، اقتباس کلی و جزئی (به جز اقتباس جزئی در نقد و بررسی و اقتباس در گیومه در مستندتویسی و مانند آنها) بدون مجوز کتبی از ناشر ممنوع و از طریق مراجع قانونی قابل پیگیری است.

فهرست مطالب

۷.....	پیشگفتار.....
۹.....	اندر شناخت کلی داروهای ترکیبی، انواع زهرها و معجون‌ها.....
۹.....	چرا به داروی ترکیبی نیازمندیم؟.....
۱۳.....	شیوه ترکیب داروها.....
۱۵.....	پادزهرها و معجون‌های بزرگ.....
۱۵.....	پادزهر فاروق و کیان آن.....
۱۸.....	مقدار استفاده پادزهر سمیهای گوناگون.....
۱۹.....	نخستین شیوه برای ترکیب داروی پادزهر فاروق.....
۲۰.....	شیوه دیگر تهیه پادزهر فاروق.....
۲۱.....	سومین شیوه برای تهیه پادزهر فاروق.....
۲۲.....	قرص افاعی (ماران).....
۲۴.....	قرص پیاز دشتی.....
۲۴.....	قرص اندروخورون.....
۲۵.....	روش دوم برای تهیه قرص اندروخورون.....
۲۵.....	روش سوم برای تهیه قرص اندروخورون.....
۲۵.....	معجون مشرودیطوس.....
۲۶.....	شیوه رابع تهیه مشرودیطوس.....
۲۷.....	قرص قوفیون.....
۲۷.....	پادزهر عزره.....
۲۸.....	دومین شیوه برای تهیه پادزهر عزره.....
۲۹.....	قرص اندروخورون.....

- ۳۰.....پادزهر چهار گانه.....
- ۳۰.....سوطیرا یا رهایی بخش بزرگ.....
- ۳۲.....معجون بزرگ دارو.....
- ۳۳.....معجون فلاسفه (ماده زندگی).....
- ۳۳.....معجون شلیثا (ثلیثا).....
- ۳۶.....شیوه‌ای دیگر برای تهیه شلیثا.....
- ۳۸.....انوش داو.....
- ۳۸.....یک معجون هندی دیگر.....
- ۳۹.....معجون دیگر مشهور به معجون جزئی یا خوزستانی.....
- ۴۰.....معجون دیگر.....
- ۴۰.....معجون پادزهر بزرگ که ساخته‌ایم.....
- ۴۱.....معجون پادزهر کوچک که آن را هم ساخته‌ایم.....
- ۴۱.....معجون قیصر.....
- ۴۲.....معجون بزرگ اطریفل (معجون هلیله‌ای بزرگ).....
- ۴۲.....شیوه دیگر تهیه اطریفل بزرگ.....
- ۴۲.....زامهران بزرگ.....
- ۴۳.....طرز تهیه زامهران بزرگ.....
- ۴۴.....شیوه دیگر تهیه زامهران بزرگ.....
- ۴۵.....زامهران کوچک (که تقریباً فوایدی همانند زامهران بزرگ دارد).....
- ۴۶.....معجون جالینوس.....
- ۴۶.....معجون دوم جالینوس.....
- ۴۷.....معجون هرمس.....
- ۴۷.....دومین شیوه برای تهیه معجون هرمس.....

- ۴۸..... سومین شیوه برای تهیه معجون هرمس
- ۴۹..... معجون کاسکینه
- ۵۰..... از داروهای به کار رفته در معجون بالا، معجون کسرثا یا کسرثا است
- ۵۰..... معجون مشک (۱)
- ۵۰..... معجون مشک (۲)
- ۵۱..... داروی مشک، خا، اگوش
- ۵۱..... داروی مشک (۱)
- ۵۱..... داروی مشک، شیرین
- داروی مشک (۴) (که فوائد داروهای مشک (۳) و داروی مشک شیرین مزه را در خود دارد)..... ۵۲
- داروی مشک (۵) (که همان فوائد داروی مشک (۴) را در خود دارد)..... ۵۲
- معجون شجریای بزرگ (۱) (سنجریا)..... ۵۳
- شیوه دیگر تهیه این دارو که همان فوائد را دارد..... ۵۳
- شجریای کوچک (که همان فوائد شجریای بزرگ را دارد)..... ۵۳
- شیوه دیگر برای تهیه شجریا (۴)..... ۵۴
- معجون امروسیا..... ۵۴
- معجون انفرادی (۱) (بلادری = حب الفهم)..... ۵۵
- شیوه دیگری برای تهیه معجون بلادری (۲)..... ۵۵
- معجون بلادری (۳)..... ۵۶
- معجون ارسطون بزرگ..... ۵۷
- معجون ارسطون کوچک (که تأثیراتش همانند ارسطون بزرگ است)..... ۵۸
- معجون دحمرثا..... ۵۸
- داروی ترکیبی بادمهرج (که فوایدش با معجون دحمرثا یکسان است)..... ۵۹

- ۵۹.....معجون غیائی
- ۶۰.....معجون زرد سلیم
- ۶۰.....معجون سیاه سلیم
- ۶۱.....معجون ابو مسلم (که آن را هم غیائی می گویند)
- ۶۱.....معجون سیر
- ۶۲.....معجون ائاناسیای بزرگ
- ۶۳.....معجون ائاناسیای کوچک (که همان فواید ائاناسیای بزرگ را دارد)
- ۶۴.....معجون کر کم
- ۶۴.....معجون کر کم (این معجون ساخته جالینوس است)
- ۶۵.....معجون لاک بزرگ
- ۶۵.....معجون لاک کوچک
- ۶۶.....داروی ترکیبی قوفی
- ۶۶.....فلونیای رومی طرسوسی
- ۶۷.....فلونیای ایرانی
- ۶۸.....معجون کاکنه
- ۶۸.....معجون پرستو
- ۶۹.....فرقو معما
- ۶۹.....داروی گوگرد
- ۷۰.....داروی صمغ انگدان
- ۷۰.....معجون نمک هندی (نمک سرخ مایل به سیاه شفاف)
- ۷۱.....معجون کوشنه
- ۷۱.....معجون قبادشاه
- ۷۲.....معجون قفطرغان بزرگ

۷۴.....	قفطرغان کوچک.....
۷۵.....	کلکلانج بزرگ.....
۷۶.....	کلکلانج کوچک.....
۷۸.....	معجون فیروزنوش.....
۷۸.....	معجون کندی (معجونی بسیار مهم و ارزشمند).....
۷۸.....	معجون پونه.....
۷۹.....	معجون بررها.....
۷۹.....	معجون یاقوت که ساخته ایم.....
۸۱.....	معجونی دیگر از جان بر سر.....
۸۱.....	معجونی منسوب به ارسطو.....
۸۲.....	معجون سانیطس.....
	معجون جنطیانا (به معجون به نام های دیگری چون کوشاد، کف الذئب و پنجه
۸۳.....	گرگی هم شناخته می شود).....
۸۳.....	معجون بخشش خدا (عطیه الله).....
۸۵.....	معجون بی نام.....
۸۵.....	معجون قیومای طیب.....
۸۶.....	معجون امیری.....
۸۶.....	معجونی که به گفته صمیری معجونی آزموده است.....
۸۷.....	معجونی که ما ساخته ایم و موجب چاق شدن افراد لاغر می شود.....
۸۷.....	شرحی بر معجون های مهمل (ایارج ها).....
۸۸.....	اولین نسخه.....
۸۹.....	ایارج فقرا.....
۹۲.....	معجون لوغاذیا.....

- ۹۳.....معجون لوغاذیا مطابق با نسخه فیلغریوس
- ۹۳.....معجون لوغاذیا مطابق با نسخه پولس
- ۹۴.....معجون روفس
- ۹۴.....نسخه دوم از ایارج روفس
- ۹۵.....ایارج ارکاگانیس
- ۹۵.....ایارج ارکاگانیس مطابق نسخه پولس
- ۹۶.....معجون بزرگ تیادریطوس
- ۹۷.....معجون دیگر تیادریطوس
- ۹۷.....نسخه سو از تیادریطوس ها
- ۹۷.....تیادریطوس چهارم که اجزای او ساخته می شود
- ۹۸.....معجون تیادریطوس پنجم
- ۹۹.....ایارج جالینوس (آنچه که معمولاً مشهور است)
- ۹۹.....ایارج جالینوس مطابق با نسخه پولس
- ۱۰۰.....ایارج جالینوس مطابق نسخه ابن سرفیون
- ۱۰۰.....اولین ایارج بقراط
- ۱۰۰.....دومین ایارج بقراط
- ۱۰۱.....ایارج اندروماخس طیب
- ۱۰۲.....ایارج اندروخوس
- ۱۰۲.....ایارج بیاغورا (در نسخه فیلاغوراس ذکر شده است)
- ۱۰۳.....ایارج بوسطوس
- ۱۰۴.....ایارج طعموا انطاکی (در نسخه طعموا انطاکی ذکر شده است)
- ۱۰۴.....ایارج دیگر
- ۱۰۵.....ایارجی که ما ساخته ایم و آزمایش شده است

پیشگفتار

فرهنگ و تمدن شکوهمند دوره اسلامی، یکی از شاهکارهای هویتی بی‌نظیری است که در طول تاریخ بشر، جهان به خود دیده است. داشتن این پدیده شگفت انگیز را خداوند متعال از ما می‌خواهد که امروز میراث‌بان آن ماییم و بدان فخر می‌ورزیم. تمدن اسلامی با داشتن میراث مکتوب بی‌شماری که هر کدام به مانند سجل و شناسنامه هویتی و ملی ماست، ما را از دیگر ملل و اقوام در جهان متمایز ساخته و به اصطلاح یک سر و گردن اعز و نود است.

این ادعا زمانی مستدل می‌شود که به میراث به جای مانده از اسلاف و گذشتگان خود بنگریم و کم و کیف آن را با تمدن‌های دیگر به ترازوی قیاس نهیم. زمانی که هنوز نیوتن‌ها و کپلرها به دنیا نیامده بودند، خواجه نصیر و ابن هیثم‌های ما دانش اعجاب‌انگیز بشری را تا جایی که در باور بشر آن عصر بی‌تجید، چنان بارور کرده بودند که دانشمندان جهان را وامدار خود ساختند؛ و وقتی می‌بینیم که بیش از ۴۰۰ سال قانون ابن سینا مهمترین کتاب درسی آموزش پزشکی در دانشگاه‌های معتبر اروپا بود و پس از اختراع صنعت چاپ، سومین کتاب چاپی دنیا (۱۵۹۲م). محسوب می‌شود، و هزاران هزاران تأثیری که دانش جهان از این تمدن بهره‌ها برده و به پیشرفت بشر کمک کرده است.

نسخه‌های خطی، میراث بسیار ارزشمندی است که نشان می‌دهد تمدن ما در گذشته تا کجا رسیده بود و چه تأثیری در ارتقای دانش بشری در جهان داشته است. مسلمانان بالاخص در علوم و فنون تا قرن‌ها پیشرو بودند؛ آن گاه که پیش از قرون وسطی هنوز اروپا غرق در خرافات دینی و عوام‌زدگی بود، دانشمندان ما

رصدخانه و شفاخانه و بیمارستان و دانشگاه می ساختند و مسایل و مشکلات روز را با دانش راستین حل و بحث و فصل می کردند؛ و دلیل این مدعا البته همین نسخ خطی موجود هستند که با قیاس جزئی با آثار همروزگارشان در غرب، بر اهل بصیرت کاملاً آشکار خواهد بود.

با این وجود، اکنون وظیفه ما در قبال این گنجینه های به میراث مانده از آبا و اجدادمان چیست؟

بهترین پاسخی که می توان به این اصل مهم داد، یک اقدام جهادی و عملی در جهت احیای این میراث گرانبهادر است. آشنا کردن نسل حاضر با این میراث و انتقال آن به نسل های آینده، تحقیق و تفحص در این میراث عظیم و تشویق جامعه دانشگاهی و معنوی به پژوهش در این عرصه، شناختن و شناساندن دانشمندان به عنوان الگوی علم زنگی برای جوانان سرزمین مان، برگزاری همایش ها و نشست هایی در این مورد جهت تشویق مدرسین و دانشجویان، و غیره و غیره، همه اموراتی هستند که ما را بر آن داستار در جهت تحقق این اهداف، اقدام به تأسیس «دبیرخانه تدوین دانشنامه تاریخ پزشکی ایران و اسلام» نمایم.

از آنجایی که دستیابی به این اهداف بزرگ و بنیادین، نیازمند حمایت های مادی و معنوی است، به یاری خداوند متعال، بار چنان گزینسته، وجود پُرجود پزشکی فرهنگ دوست، و دانشمندی فاضل، جناب آقای دکتر حسن بلال شکوهی، باعث بر خیر و برکت شده، ما را یاری فرمودند تا بتوانیم ضمن اهداف یک دبیرخانه، با هدف احیای میراث پزشکی دوره اسلامی و همچنین تدوین دانشنامه تاریخ پزشکی و طب سنتی که دست کم در ۱۰ جلد خواهد بود، این طرح عظیم رف سگی را سامان داده، پیش ببریم.

دبیرخانه دبمی تدوین

دانشنامه تاریخ پزشکی ایران و اسلام